

LAKIALOITE 32/2001 vp

Laki työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Lakialoitteessa esitetään, että työttömyysturvalaissa (602/1984) säädettyjä palkansaaajan työsäolo- ja paluuehtoja lyhennetään nykyisestä 43 viikosta 34 viikkoon.

Lipposen hallitukset ovat onnistuneet merkittävästi vähentämään työttömyyttä ja nostamaan työllisyysastetta 1990-luvun alkupuolen massa-työttömyyden lukemista. Myös pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt. Tästä huolimatta liian moni suomalainen on syrjäytynyt työelämästä ja ajautunut pitkäaikaistyöttömyyden kautta köyhyyteen.

1990-luvun laman seurauksena jouduttiin leikkaamaan työttömyysturvaa monin eri tavoin. Ensisijaisen työttömyysturvan tason alhaisuus ja edellytysten tiukkuus ovat tehneet monista työttömistä sosiaalitoimistojen toimeentulotukiasiakkaita. Toimeentulotukiasiakkaista noin puolella on pääasiallisena tulolähteenä työttömyysturva. Valitettavan moni työtön joutuu myös turvautumaan leipäjonon ja ruokapankkien antimiin. Niinpä suurimpien kaupunkien tekemissä selvityksissä ruokapankin asiakkaina olevista kotitalouksista noin 60 % sai pääasiallisen toimeentulonsa työttömyysturvasta.

Työttömyysturvalain suurimmat heikennykset tehtiin vuonna 1996, jolloin maassamme oli 448 000 työtöntä työministeriön tilastojen mukaan. Tällöin mm. ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssäolo- ja paluuehtoa kiristettiin merkittävästi. Työttömyysturvalakiin vuonna 1996 tehdyn muutoksen ja tammikuun 2001 välisenä

aikana voidaan havaita tapahtuneen monia muutoksia työttömien toimeentulon rakenteessa. Työttömiä oli työministeriön tilastojen mukaan tammikuussa 2001 kaikkiaan 323 600. Heistä oli ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla 135 940 henkeä, kun ansiosidonnaisella päivärahalla oli vuonna 1996 vielä 235 250 työtöntä. Sen sijaan työmarkkinatukea saavien määrässä ei ole tapahtunut olennaista muutosta, sillä vuonna 1996 työmarkkinatuella oli 178 300 työtöntä ja tämän vuoden tammikuussa vastaava luku oli 163 700.

Yleisenä johtopäätöksenä voidaan sanoa, että pitkällä aikavälillä suurin köyhyys- ja syrjäytymisriski liittyy siihen, että kaikki työ ei kerrytä täysimääräisiä ansiosidonnaisia etuuksia. Tähän asiaan on kiinnittänyt huomiota myös SAK:n hallitus 12.3.2001 todetessaan seuraavaa: "SAK pitääkin todellisenä lääkkeenä köyhyyteen työn tarjoamisen ohella ansioturvalle pääsyn helpottamista. SAK odottaakin, että hallitus tekee nopeassa aikataulussa kolmikantaisen valmistelun pohjalta ehdotuksen tarvittavista toiminnoista."

On syytä erikseen mainita, että matalapalkkaiset pätikätyösuhteet sekä epäsäännöllisiä ja vähäisiä työtunteja sisältävät osa-aikatyöt ovat jatkuvasti lisääntyneet. Esimerkiksi SAK:n järjestötutkimuksen mukaan vuonna 2000 SAK:laisista oli määräaikaisissa työsuhteissa 21 %, kun vuonna 1995 heitä oli vain 8 %. Työssäoloehdon kriteereiden saavuttaminen on nykyisillä työmarkkinoilla monelle pätikätyöläiselle vaikeaa, jopa mahdotonta. Erityisen vaikea tilanne

on pätkätyöläisten osalta alueilla, joilla on muutoinkin korkea työttömyys.

Pitkäaikaisen työmarkkinatuen varassa elämisen ja köyhyyden välillä on selvä yhteys. Köyhyys ja syrjäytyminen tulee kalliiksi, ei vain yksilölle itselleen ja hänen lähipiirilleen, vaan myös koko yhteiskunnalle. Hyvinvointiyhteiskuntaan eivät kuulu leipäjonot. Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi on helpotettava työttömyysturvan saantiehtoja. Työssäolo- ja paluuehtoajan lyhentäminen kannustaisi työttömiä aktiiviseen työnhakuun ja alentaisi entisestään kynnystä ottaa vastaan pätkätoita. Edellä mainituilla perusteilla lakialoitteessa esitetään, että lyhennetään työttömyysturvalaissa säädetty-

jä palkansaajan työssäolo- ja paluuehtoajoja kymmenestä kuukaudesta noin kahdeksaan kuukauteen eli 34 kalenteriviikkoon. Käytännössä muutos lyhentäisi sekä peruspäivärahan että ansioon suhteutetun päivärahan työssäoloehtoaikaa ja työttömyysturvalain 26 §:n mukaista ns. paluuehtoaikaa. Muutoksen seurauksena työtön pääsisi työllistyttyään pari kuukautta nykyistä lyhyemmällä työntekojaksolla peruspäivärahan tai ansioon suhteutetun työttömyysturvan piiriin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 13 §:n 2 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1356/1997, seuraavasti:

13 §

Oikeus peruspäivärahaan

— — — — —
Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 34 kalenteriviikkoa sellaisessa työssä, jossa työaika kunakin kalenteriviikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan

lukea työssäoloehtoon vain kerran. Työssäoloehdon täyttymisessä otetaan huomioon työ, jota henkilö on tehnyt täytettyään 16 vuotta. Lisäksi työssäoloehtoon sovelletaan, mitä 16 §:n 3—5 momentissa säädetään. Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan luetaan kolmannes työstä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea, kuitenkin enintään 16 kalenteriviikkoa.

16 §

Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan

— — — — —
Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 34 kalenteriviikkoa sellaisessa työs-

sä, jossa työaika kunakin kalenteriviikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tun-

tia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloehdoton vain kerran. Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan luetaan kolmannes työstä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea, kuitenkin enintään 16 kalenteriviikkoa.

— — — — — — — — — — — — — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 22 päivänä maaliskuuta 2001

Mikko Elo /sd
Lauri Kähkönen /sd
Tapio Karjalainen /sd

Kari Urpilainen /sd
Arto Seppälä /sd
Klaus Hellberg /sd